

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра теорії культури і філософії науки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

“ 19 ” 06. 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалавр)

галузь знань 09 Біологія, 16 Хімічна та біоінженерія, 01 Освіта/педагогіка

спеціальність 091 Біологія, 162 Біотехнології та біоінженерія, 014

Середня освіта

освітня програма Біологія, Біотехнології та біоінженерія, 014.05

Середня освіта (біологія та здоров'я людини)

вид дисципліни за вибором

факультет біологічний

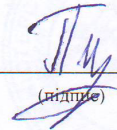
2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету
Протокол від « 16 » червня 2023 р. № 6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: кандидат філософ. наук, доцент, доцент кафедри теорії
культури і філософії науки Компанієць Л.В.

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії культури і філософії науки філософського
факультету
Протокол від « 14 » червня 2023 р. № 11

Завідувач кафедри теорії культури і філософії науки

Дмитрій ПЕТРЕНКО

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантами освітньо-професійних програм Гарант
освітньо-професійної програми Біологія

Дмитро ШАБАНОВ

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Гарант освітньо-професійної програми Середня освіта (біологія та здоров'я людини)

Наталія САМОЙЛОВА

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією Біологічного факультету

Протокол від “ _____ ” червня _____ 2023 року № _____

Голова науково-методичної комісії біологічного факультету

Віра МАРТИНЕНКО

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Програма навчальної дисципліни «Релігієзнавство» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Бакалавр

рівень вищої освіти _____ **перший (бакалавр)** _____

галузь знань _____ **09 Біологія, 16 Хімічна та біоінженерія,**

01 Освіта/педагогіка _____

спеціальність _____ **091 Біологія, 162 Біотехнології та біоінженерія, 014**

Середня освіта _____

освітня програма _____ **Біологія, Біотехнології та біоінженерія,**

014.05 Середня освіта (біологія та здоров'я людини) _____

вид дисципліни _____ за вибором _____

факультет _____ **біологічний** _____

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є

дати студентам знання основних досягнень світової релігієзнавчої думки (історії релігійних культур) та їх практичне застосування у науковій діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є

вільне володіння студентами термінами та поняттями релігієзнавчої науки.

розвиток ерудиції, релігійної і релігійно-філософської культури студентів, збагачення їх світогляду

вільне володіння базовою релігійною проблематикою

знання суті основних релігієзнавчих проблем та питань;

аналіз основних передумов виникнення, розвитку релігійно-філософської думки;

орієнтування в основних релігійно-філософських вченнях, релігійних напрямках та положеннях філософії релігії.

Програмні компетентності:

ЗК1. Базові загальні наукові знання в обсязі, достатньому для формування природно-наукового світогляду та здорового способу життя.

ФК8. Сучасні уявлення про біорізноманіття, біологічні, екологічні, а також господарсько-корисні та небезпечні властивості рослин і тварин України, вплив на здоров'я екологічних факторів

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин - 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2/4-й	2-й/4ий
Семестр	
4-й /8-ий	4-й/8ий
Лекції	
30 год./30год	4год./6год.
Практичні, семінарські заняття	
15 год./ 0год.	2 год./0год.
Лабораторні заняття	
0 год.	0 год.
Самостійна робота	
45 год./60год	84 год./84 год.
Індивідуальні завдання	
0год.	0год.

1.6. Заплановані результати навчання

ПР 1. Застосовує базові знання з релігієзнавчої науки в обсязі, необхідному для засвоєння гуманітарних дисциплін.

ПР 2. Застосовує базові знання з релігієзнавства, релігійно-філософських вчень, історії релігій: поняттєво-термінологічний апарат, вчення, теорії і концепції, закони і закономірності, методи дослідження сучасного релігієзнавства, знає особливості розвитку сучасної релігієзнавчої науки, основні методологічні принципи наукового дослідження, методологічний і теоретичний інструментарій проведення наукових досліджень.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1 Академічне релігієзнавство як сфера гуманітарного знання. Сучасні підходи та напрями осмислення феномену віри.

Тема 1.

Релігієзнавча пропедевтика.

Об'єкт і предмет сучасного релігієзнавства. Актуальність релігієзнавчої проблематики в сучасному світі. Проблемне поле релігієзнавчого знання: наукові підходи, виміри та ідеї. Дисциплінарна структура і особливості релігієзнавства. Проблема розуміння феномену віри. Культура і релігія. Ціль і задачі курсу.

Тема 2.

Феномен віри та його сутність

Загальна характеристика феномену релігії та його сутність. Головні компоненти релігії (віра, віровчення, релігійний культ). Понятійно-категоріальний апарат у релігійній культурі: поняття «духовність», «релігія», «містика», «віра», «духовний простір культури». Структура духовного простору культури. Особливості розвитку Західної та Східної гілки релігійної культури. Езотеричний та екзотеричний виміри розвитку історії релігій, філософсько-релігійних вчень, містичних течій. Релігійний досвід: його атрибути, місце і роль у релігійній культурі. Типологія та географія релігій. Функції релігії.

Тема 3.

Первісні релігійні вірування

Проблема визначення “мінімуму” релігії в науковому дискурсі. Проблема виникнення релігії: теологічна, філософсько-релігійна, філософсько-містична та релігієзнавча думка. Первісне богопізнання: час та умови виникнення. Загальні особливості первісного міфологічного світосприйняття і культури. Доісторичні культури та їх форми (материнсько-родовий, патріархальний, культ нащадків і т. ін.). Ініціація в язичестві: філософсько-культурологічний сенс. Типологія форм первісних вірувань: чуттєво-надчуттєві (фетишизм, тотемізм, анімізм, первісна магія), демоністичні. Первісні вірування, міфологія, світогляд: проблема співвідношення. Релігійні уявлення та вірування стародавніх слов'ян.

Тема 4.

Релігії Стародавнього Сходу

Теологія Стародавнього Єгипту. Загальні риси світогляду стародавніх єгиптян. Повсякденні (народні) та сакральні (жрецькі) уявлення про світ, людину та світоустрій. Еволюція релігійних ідей та вірувань Стародавнього Сходу. Головні риси Єгипетської релігії. Релігійна реформа Ехнатона. Солярна теологія, первісні культури, уявлення про потойбічне. Роль магії в культурах Стародавнього Сходу. Доля людської душі та ідея воскресіння в контексті Єгипетської релігії. Особливості виникнення та формування релігії Месопотамії. Релігії Стародавнього Ірану (Зороастризм, Мітраїзм, Маніхейство).

Тема 5.

Антична релігійна картина світу

Загальна характеристика містичного світовідчуття епохи. Циклічна картина світу: «ритми Вселенського буття». Релігійні феномени стародавніх часів (ятроманти, духовний досвід та ін.). Великі та малі Елевзінські містерії: сакральні уявлення посвячених. Культурно-історичні модифікації ідеї

реінкарнації»: античність. Великі Посвячені: Орфей та Піфагор. Платон як фундатор релігійних ідей наступних віків, релігійних течій, традицій. Містична картина світу Платона. Проблема іморталізації у текстах філософа (міф про воїна Ера). Гностична традиція (Валентин, велентиніани, Василид та ін.). Гностичний манускрипт «Pistis Sophia» як форма спасіння.

Тема 6.

Іудаїзм

Передумови виникнення іудейської релігійної традиції. Два вектори осмислення історії виникнення та формування іудаїзму: «зовнішня» та «внутрішня» (Е. Шюре). Специфіка іудаїзму як національної релігії євреїв. Священна іудейська тріада: Бог, Тора. Ізраїль. Доктрина іудаїзму: джерела, ідеї, зміст. Есхатологія. Танах і Талмуд. Обряди та свята (Шабат, Пейсах, Шейот та ін.). Кабала. Іудаїзм у сучасному світі.

Розділ 2. Світові релігії. Релігія у сучасному світі

Тема 7.

Релігії Індії (Індуїзм)

Особливості світогляду та ретроспективний огляд релігійних традицій Індії. Передумови виникнення Індуїзму. Особливості та головні етапи розвитку ведичної релігії (Веди, боги). Брахманізм: характерні риси та ключові ідеї (карма, колесо сансари, мокша та ін.). Реформа брахманізма та її суть. Культова практика, ритуали та обряди індуїзму. Національні та світові релігії Індії. Сучасний індуїзм. Вішнуїзм. Шиваїзм. Кришнаїзм. Джайнізм. Сикхізм.

Тема 8.

Буддизм

Історія виникнення та віровчення буддизму. Образ Будди. Чотири «благородні» істини: дукха, самудая, ніродха, магга. Ідеї буддизму: колесо сансари та нірвана. Медитація у буддизмі. Течії та напрямки у буддизмі: хінаяна, махаяна, ваджраяна. Ламаїзм. Дзен-буддизм у сучасному світі.

Тема 9.

Раннє християнство та його еволюція

Іудаїзм як ідейний виток християнства. Раннє християнство. Головні ідеї християнства. Поширення та становлення християнства. Християнство як офіційна релігія Римської імперії. Церковний розкол: Схід – Захід. Ідея Бога. Старий Заповіт (Ветхий Адам). Іс. Христос як Новий Адам. Есхатологія і сотеріологія християнства. Богословська модель світу: історична ретроспектива.

Тема 10.

Православ'я

Православні церкви (канонічні, автокефальні, автономні та ін.). Доктрина. Віровчення: витоки та суть. Історичне формування культів православних святих. Сім таїнств православ'я. Ритуали: свята, обряди. Особливості церковної організації (церква, духовенство, чернецтво).

Тема 11.

Католицизм

Головні риси, особливості віровчення та культу. Ритуал. Історія виникнення. Соціальна доктрина католицизму. Система організації та інститути: папство. Греко-католицизм.

Тема 12.

Протестантизм

Історія виникнення протестантизму. Реформація та контрреформація. Особливості віровчення, культу та організації. Ранній протестантизм: англіканство, лютеранство, кальвінізм (реформаторство). Пізній протестантизм: баптизм, адвентизм, п'ятидесятники, Свідки Ієгови.

Тема 13.

Іслам

Історія виникнення ісламу. Мухаммад – засновник арабського монотеїзму – ісламу. Основні постулати проповіді Мухаммада. Основи та витоки віровчення (Коран. Сунна). Розповсюдження мусульманської релігії. Коран. 5 “стовпів” ісламу. Ритуал: свята і обряди. Основні напрямки ісламу: сунізм та шиїзм. Суфізм.

Тема 14.

Релігійно-філософські погляди епохи Нового часу.

Християнсько-теософські погляди Я. Б'юме і Е. Сведенборга. Релігійні ідеї: філософська думка Дж. Бруно, Р. Декарт, Г. В. Ф. Лейбніца. Філософська концепція Г. В. Ф. Лейбніца про безліч форм «одиниць свідомості» (монад), що наповнюють універсум та представляють собою епіцентр життя, кожна з яких у процесі актуалізації життєвого принципу (втілення) розгортається або знаходиться у стані згортання (в умовах вмирання тіла), тобто стягується до свого епіцентру руху. Світоглядні засади Ф. Ніцше, Д. Юма, А. Шопенгауера, Н. Лоського та ін.

Тема 15

Релігійність як суспільний феномен ХХ- ХХІст.

Наукова та релігійна картина світу: на перетині світоглядів. Теософські моделі світу (О. Блаватська, А. Безант). Теорія трансформізму Тейяр де Шардена, енергетичні теорії (М. Ломоносова, Т. Едісона, В. Вернадського, Н. Тесли, Т. Едісона).

Умови виникнення та причини формування нових релігійних течій в Україні і світі. Неохристиянство. Неоіндуїзм: течії та рухи. Необуддизм. Неоязичництво в Україні та поза її межами. Езотеричні об'єднання. Синтетичні релігії та їх догмати.

Тема 16

“Свобода совісті” у релігійному контексті

Свобода совісті як суспільний феномен. Суть поняття “свобода совісті” та його зміст. Зміст категорій: “свобода релігії”, “свобода церкви”, “свобода в релігії”. Толерантність або політика не насильства. Держава як гарант свободи совісті. Державна політика щодо релігійного життя в Україні.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма 2,4 курс						заочна форма 2,4 курс					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Академічне релігієзнавство як сфера гуманітарного знання. Сучасні підходи та напрями осмислення релігійних феноменів												
Тема 1. Релігієзнавча пропедевтика	3/5	1	1/0			1/4		1/1				5/5
Тема 2. Феномен віри та його сутність	5/5	1	1/0			3/4						5/5
Тема 3. Первісні релігійні вірування	6/6	2	1/0			3/4		1/1				5/5

Тема 4. Релігії Стародавнього Сходу	6/6	2	1/0			3/4		1/1	1/			5/5
Тема 5. Антична релігійна картина світу	6/4	2	1/0			3/2		1/1	1/			5/5
Тема 6. Іудаїзм	5/4	2	1/0			2/2		/1				5/5
Разом за розділом 1(2курс)	31	10	6			15		4	2			30
Разом за розділом 1(4 курс)	30	10	0			20		5	0			30
Розділ 2. Світові релігії. Релігія у сучасному світі: виміри осмислення												
Тема 7. Релігії Індії (Індуїзм)	6/6	2	1/0			3/4		/1				5/5
Тема 8. Буддизм	6/6	2	1/0			3/4						5/5
Тема 9. Раннє християнство та його еволюція	5/6	2				3/4						5/5
Тема 10. Православ'я	6/6	2	1/0			3/4						5/5
Тема 11 Католицизм	6/6	2	1/0			3/4						5/5
Тема 12. Протестантизм	6/6	2	1/0			3/4						5/5
Тема 13. Іслам	6/6	2	1/0			3/4						6/6

Тема 14. Історія релігійних ідей: релігійно-філософські погляди епохи Нового часу.	6/6	2	1/0			3/4						6/6
Тема 15 Релігійність як суспільний феномен ХХ-ХХІ ст.	6/6	2	1/0			3/4						6/6
Тема 16. Проблема “Свобода совісті” у релігійному контексті	6/6	2	1/0			3/4						6/6
Разом за розділом 2 (2 курс)	59	20	9			30	/					84
Разом за розділом 2 (4 курс)	60	20				40	1					84
Разом з/в	90/90						4/6	2/0				84/84
Усього годин	90	30	15			45						
Разом	90											

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять.

Теми семінарських занять.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д/в	Кількість годин з/в 2 курс
1	Релігієзнавча пропедевтика	1	
2	Феномен віри та його сутність	1	
3	Первісні релігійні вірування	1	
4	Релігії Стародавнього Сходу .	1	1
5	Антична релігійна карта світу	1	1

6	Іудаїзм	1	
7	Індуїзм	1	
8	Буддизм	1	
9	Раннє християнство та його еволюція	1	
10	Православ'я	1	
11	Католицизм	1	
12	Протестантизм	1	
13	Іслам	1	
14	Релігійно-філософські погляди епохи Нового часу	2	
	Разом	15	2

5. Завдання для самостійної роботи студентів

Методичні вказівки до самостійної роботи студентів

Для підготовки студента в рамках самостійної роботи необхідне більш поглиблене вивчення літератури, включаючи додаткову. Можна скористатися при проведенні самостійної роботи наведеним списком літератури, можна вдаватися до самостійного пошуку інформаційних джерел. Особлива увага повинна бути приділена репрезентації джерел, з якими працював студент. Переглядаючи літературу, слід виділити основні джерела з подібної тематики. Слід спочатку зупинитись на першоджерелах та монографіях, бажано останніх років видання. Потім слід звернутись до журнальних статей, словників, енциклопедій, Інтернет матеріалів. Необхідною умовою ефективної самостійної роботи студента є стислий конспект у вигляді дослівних тематичних виписок та фіксування принагідних ідей студента. Для подальшого цитування слід помічати джерело та сторінку. При написанні есе, рефератів, контрольних дослідницьких робіт потрібно, наводячи різні точки зору, концепції з того чи іншого приводу, вміти продемонструвати свою позицію. В самостійній роботі студента також дуже цінується самостійність підбору матеріалу та самостійність суджень. Позиція повинна науково формулюватися та обґрунтовуватися. Одночасно викладення матеріалу повинно бути творчим, не

переобтяженим цитуванням. Самостійна робота студента відображає його постійні навчальні зусилля, придбані наукові навички, рівень освіти, ерудиції.

Самостійна робота студентів

Теми та питання, що потребують самостійного опрацювання

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість Годин 2 та 4курс	Кількість Годин з/в 2 та 4курс
1	Релігієзнавча пропедевтика Протестантська філософія у сучасному світі (реферат)	3 / 6	5/5
2	Тема 2. Феномен віри та його сутність (реферат).	3 / 6	5/5
3	Первісні релігійні вірування (реферат).	3 / 6	5/5
4	Релігії Стародавнього Сходу (реферат).	3 / 6	5/5
5	Антична релігійна картина світу (обговорення).	3 / 6	5/5
6	. Іудаїзм (доповідь, обговорення).	3 / 6	5/5
7	Релігії Індії (Індуїзм) (реферат).	3 / 2	5/5
8	Будизм (обговорення).	3 / 2	5/5
9	Раннє християнство та його еволюція (обговорення)	3 / 2	5/5
10	Православ'я (обговорення).	3 / 2	5/5
11	Католицизм (реферат).	3 / 2	5/5
12	Протестантизм (обговорення).	3 / 3	5/5
13	Іслам	3 / 3	6/6
14	Історія релігійних ідей: релігійно-філософські погляди епохи Нового часу.	3 / 2	6\6
15	Релігійність як суспільний феномен ХХ- ХХІ ст.	2 / 3	6/6
16	Проблема “Свобода совісті” у релігійному контексті	1 / 3	6/6
	Разом	45 / 60	84/84

6. Написання контрольної роботи з курсу «Релігієзнавство»

Студент самостійно обирає тему та консультується у викладач що до науково-дослідної літератури та розробляє план. Окрім науково-дослідницької літератури студент зобов'язаний ознайомитись та використовувати першоджерел – праць мислителів, періодичних видань та інше. Робота оформляється згідно з існуючими вимогами.

Структура роботи (рекомендований загальний об'єм – 0,3 - 0,5 друкарського аркуша (13-20 тисяч знаків):

- 1.Титульна сторінка.
- 2.План роботи
- 3.Текст:а)вступ, б)2-3 розділу, в)висновки
- 4.Список використаної літератури (рекомендовано не менш 5 джерел).

Теми для контрольних робіт

1. Межі і риси релігієзнавства.
2. Філософсько-герменевтичне осмислення поняття “релігія”.
3. Міфологія та релігія.
4. Релігія та атеїзм в сучасному світі.
5. Проблема суті і природи релігії.
6. Типологія релігій.
7. Внутрішня і зовнішня структура релігії.
8. Особливості релігійної віри.
9. Проблема походження релігії в історії релігієзнавчої думки.
- 10.Еволюція первісних релігійних вірувань.
11. Типологія первісних вірувань.
- 12.Надприродне в структурі релігійної свідомості.
- 13.Історія виникнення етнічних релігій.
- 14.Етнічні, народні та національні релігії: порівняльний аналіз.
- 15.Релігії Стародавнього Ірану.
- 16.Різновиди історичних форм релігії.
- 17.Міфи Давньої Індії.
- 18.Релігії Індії: джайнізм.
- 19.Витоки індуїзму.
- 20.Особливості сучасного індуїзму.
- 21.Обряди та ритуали Стародавньої Індії.
- 22.Конфуціанство.
- 23.Міфологія Китаю

24. Лао-цзи та даосизм.
25. Класичний синтоїзм як національна релігія Японії
26. Буддизм: історія віровчення та культу.
27. Сучасні течії буддизму та їх особливості.
28. Дзен-буддизм у сучасному світі.
29. Техніки медитації буддизму.
30. Образ Будди у класичному буддизмі.
31. Особливості віровчення та культу іудаїзму.
32. Іудаїзм у сучасному світі.
33. Догмати іудаїзму.
34. Історія виникнення та становлення християнства.
35. Ідейні джерела християнства.
36. Вчення про гріхопадіння.
37. Суть християнської ідеї спасіння.
38. Еволюція православної філософії.
39. Основи православного віровчення.
40. Культ святих у православ'ї.
41. Православ'я в сучасній Україні.
42. Сучасні течії та напрямки католицизму.
43. Історія виникнення та специфіка віровчення католицизму.
44. Греко-католицизм: історія виникнення.
45. Протестантизм: доктрина, ритуал, організація.
46. Основні етапи еволюції протестантизму.
47. Протестантська філософія у сучасному світі.
48. Основні напрямки розвитку протестантської філософії.
49. Особливості ісламу як світової релігії.
50. Історія виникнення ісламу.
51. Основи мусульманського віровчення.
52. Основні напрямки в ісламі.
53. Релігійні течії ХХ століття.
54. Умови та причини виникнення нових релігій.
55. Синтетичні релігії та їх догмати.
56. Особливості тоталітарних сект.
57. Особливості світських релігій.
58. Суспільний статус релігії: ціннісний вимір.
59. Релігія і суспільство.
60. Роль релігії в змінах суспільного життя.
61. Державні гарантії свободи віровизнань в сучасній Україні.
62. Свобода совісті: зміст та структура.
63. Стратегії сучасної політики щодо релігії та Церкви.
64. Свобода буття релігії: індивідуальний вимір.
65. Толерантність як філософсько-світоглядна проблема.
66. Взаємовплив релігії і політики: функціональний вимір.
67. Теократична ідея походження влади: історичний контекст.
68. Держава і церква: основні типи відносин.

69. Державно-церковні відносини в сучасному соціокультурному просторі України.

7. Методи навчання

1. *Словесні методи*: лекція, пояснення, бесіда, дискусія, робота з навчальною і науковою літературою, самостійна робота.

2. *Практичні методи*: вправи, творчі роботи.

3. *Методи проблемного навчання*: виклад з елементами проблемності, проблемний виклад під час діалогу, евристичний, частково-пошуковий метод.

8. Методи контролю

Поточний контроль

- Оцінка знань студентів за контрольними програмними питаннями поточної та попередніх тем.
- Оцінка за виконання самостійних завдань
- Експрес-тестування за ключовими аспектами тем курсу.
- Поточний контроль (за результатами самостійної роботи)

Підсумковий контроль (залік)

Перевірка розуміння студентами теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатність творчо використовувати накопиченні знання та вміння.

Підсумковий залік після 2 розділу.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Контроль-на робота	Індивідуальне завдання	Разом	Екзамен	Сума
1	2	3	4	5	6	7	8					
5	5	5	5	5	5	5	5	20	-	60	40	100

Критерії оцінювання успішності та результатів навчання з курсу

«Релігієзнавство» на біологічному факультеті

№	Форми навчальної діяльності	Кількість балів	Термін	Примітки
1	Участь у семінарських заняттях	40	постійно	
2	Виконання контрольної роботи	20		
	Підсумковий контроль (залікова робота)	40		
	В С Ь О Г О	100		
	Додаткові бали (бонуси):			
	Участь в конференціях, круглих столах	5		
	Виступ на конференції за наявності друкованої програми	10		
	Публікація тез доповіді або наукової статті	15		

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. Участь у семінарських заняттях (максимум 40 балів за 8 виступів):

Виступ з доповіддю

5 балів:

- виступ студента побудовано послідовно, системно, логічно;
- питання висвітлено всебічно та з урахуванням різних точок зору;
- під час виступів студент виявив глибоке знання змісту питання, вільно оперування філософськими термінами;
- відповіді повністю репрезентують додаткові питання, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;

4 бали:

- виступ студента побудовано в цілому послідовно та логічно;
- питання висвітлено всебічно та у співставленні з основними точками зору;
- під час виступів студент виявив в цілому знання змісту питання, вільне оперування філософськими термінами;
- відповіді достатньо репрезентують додаткові питання, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;

3 бали:

- виступ студента побудовано в цілому послідовно;
- питання достатньо висвітлено та у співставленні з окремими точками зору;
- під час виступів студент виявив певне знання змісту питання, оперування філософськими термінами;

- відповіді на додаткові питання не є повними, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не завжди точні, мають похибки;

2 бали:

- виступ студента побудовано не завжди послідовно;
- питання достатньо висвітлено, проте відсутнє співставлення різних точками зору;
- під час виступів студент виявив фрагментарне знання змісту питання, оперування філософськими термінами викликало труднощі;
- відповіді на додаткові питання потребують уточнення, конкретизації, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;

1 бал:

- виступ студента побудовано здебільшого стихійно;
- питання недостатньо висвітлено, відсутнє співставлення різних точками зору;
- під час виступів студент виявив роздуми про зміст питання, оперування філософськими термінами викликало значні труднощі;
- відповіді розпливчаті та виходять за межі додаткових питання, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;

0 балів: студент не підготував та не виступив з доповідями.

1.1 Відвідування лекцій (4 курс). Семінарів не заплановано:

- 3 бали:** студент відвідав 90 - 100 % лекційних занять;
- 2 бали:** студент відвідав 66 - 89 % лекційних занять;
- 1,5 бали:** студент відвідав 41 – 65 % лекційних занять;
- 1 бал:** студент відвідав 21 - 40% лекційних занять;
- 0,5 балів:** студент відвідав 1- 20 % лекційних занять;
- 0 балів:** студент не відвідував лекційні заняття

2. ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.

Студент має виконати контрольну роботу з філософії, яка передбачена навчальним планом підготовки фахівців. Орієнтована тематика контрольних робіт подана в НМК. Контрольна робота має складатися з вступу, основної частини та висновків та містити список використаної літератури.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ:

20 – 17 балів:

- студент всебічно обґрунтував актуальність теми роботи, чітко визначив мету та задачі, методологічну базу;

- студент продемонстрував глибоке знання змісту обраної теми, вільне оперування філософськими категоріями, провів глибокий філософський аналіз відповідних питань;
- глибоко і всебічно висвітлені знання з філософії, основних положень теоретичних першоджерел та відповідної літератури;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань;
- текст роботи викладено лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків;
- роботу написано грамотно, оформлено відповідно до вимог та демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

16– 13 балів:

- студент достатньо обґрунтував актуальність теми роботи, чітко визначив мету та задачу, методологічну базу;
- студент продемонстрував знання змісту обраної теми, оперування філософськими категоріями, провів філософський аналіз відповідних питань;
- в цілому висвітлені знання з філософії, основних положень теоретичних першоджерел, візуальних матеріалів та відповідної літератури, проте допущені незначні помилки та окремі неточності у формулюваннях;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне бачення її сутності;
- текст роботи викладено послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не завжди обґрунтовані;
- роботу написано грамотно з використанням філософської фахової лексики, оформлено в цілому відповідно до вимог.

12– 9 балів:

- студент надав певне обґрунтування актуальності теми роботи, визначив мету та задачу, методологічну базу;
- студент продемонстрував певне знання змісту обраної теми, виклавши основні її положення;
- висвітлені знання філософії, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури є фрагментарними та не завжди точними;
- здійснено поверхневий аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- текст роботи викладено недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- робота, в цілому, написана грамотно, проте допущені помилки щодо її оформлення.

8– 5 балів:

- актуальність теми недостатньо висвітлено, мета та задачі не мають чітких формулювань;
- студент продемонстрував роздуми з обраної теми, відсутність знань основних філософських категорій;
- текст роботи містить певні уявлення з філософії, основних положень теоретичних першоджерел та відповідної літератури;
- посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо обраної проблематики;
- текст роботи викладено фрагментарно, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- роботу написано з помилками та значними порушеннями щодо її оформлення.

4– 1 бал:

- студент надав спробу обґрунтування актуальності теми роботи, мета та задачі дослідження не визначені;
- студент продемонстрував відсутність знань з обраної проблеми;
- робота містить певні уявлення з філософії, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури;
- посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо обраної проблематики;
- текст роботи викладено фрагментарно, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- роботу написано з багатьма помилками та значними порушеннями щодо її оформлення.

0 балів: робота відсутня

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю, якщо він набере за результатами поточного контролю не менше 35 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

Підсумкова залікова робота складається з двох питань, які мають на меті перевірити рівень знань студентів з дисципліни «Релігієзнавство».

Відповіді студента на кожне питання максимально оцінюється **20 балами**.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

20 – 16 балів:

- студент продемонстрував глибоке знання змісту залікового питання, вільне оперування релігієзнавчими та філософськими категоріями, провів глибокий філософсько-культурологічний аналіз означеної проблеми;
- глибоко і всебічно висвітлені знання з історії релігійної культури, розкрив основні положення та всебічно висвітлив релігійні вчення певного історичного етапу;
- відповідь повністю репрезентує певну філософсько-релігієзнавчу проблему, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань;
- відповідь побудована лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків;
- відповідь містить співставлення різних сучасних підходів до вирішення певної проблеми, критичний їх аналіз;
- відповідь написана грамотно та демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

15– 12 балів:

- студент продемонстрував знання змісту питання, оперування основними релігієзнавчими та філософськими категоріями, аргументовано виклав означену проблему;
- в цілому висвітлено знання з історії релігійних вчень, розкрита їх специфіка та особливості виникнення та формування, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури, проте допущені незначні помилки та окремі неточності у формулюваннях;
- відповідь репрезентує певну філософсько-релігійну проблему, але тема розкрита не повністю, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не є достатніми;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне бачення її сутності;
- відповідь побудована лаконічно та послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не завжди обґрунтовані;
- відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми;
- відповідь написана грамотно з використанням фахової (релігієзнавчої) лексики.

11– 8 балів:

- студент продемонстрував певне знання змісту екзаменаційного питання, виклавши основні положення означеної проблеми;

- висвітлені знання з історії релігії, вчень, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури є фрагментарними та не завжди точними;
- відповідь побудована навколо певної філософсько-релігієзнавчої проблеми, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;
- здійснено поверхневий аналіз щодо означеної проблематики;
- відповідь є недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- відповідь, в цілому, написана грамотно.

7– 5 балів:

- студент продемонстрував роздуми з екзаменаційного питання, відсутність знань основних філософських категорій;
- відповідь містить певні уявлення з історії релігій, вчень, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури;
- посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є фрагментарною, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- відповідь написана з помилками.

4– 1 балів:

- студент продемонстрував відсутність знань з підсумкових питань;
- відповідь містить певні уявлення з історії релігій, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури;
- посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз означеної теми, проблематики;
- відповідь є фрагментарною, відсутні логіка викладу матеріалу та власні висновки;
- відповідь написана з багатьма помилками.

0 балів: відповідь відсутня

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
		для заліку
90 – 100		зараховано
70-89		
50-69		
1-49		не зараховано

10. Рекомендована література

Основна

1. *Академічне релігієзнавство: Підручник* / За ред. А. Колодного. – К.: Світ Знань, 2000.
2. *Калінін Ю.А., Лубський В.І.* Релігієзнавство. – К., 2002.
3. *Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А.* Релігієзнавство.– К., 2001.
4. *Історія релігій в Україні: Навчальний посібник* / За ред. А.М. Колодного і П.Л. Яроцького.– К., 2001.
5. *Історія релігії в Україні.* В 2-х т.– К., 2000.
6. *Релігієзнавство: предмет, структура, методологія.* – К., 2000.
7. Безант А. Аватар / А. Безант [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.theosophy.ru/lib/avatars.htm>
8. Компанієць Л. В. Етимологічна реконструкція поняття «реінкарнація» / Л. В. Компанієць // Бюлетень Української Асоціації релігієзнавців і Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України. Українське релігієзнавство. – 2013. – № 67. – С. 105–114.

Допоміжна

1. Kompaniets L. Geflimmer Der Reinkarnationsidee im Spiegel Der Alten Kulturen / L. Kompaniets // Wyższa szkoła integracji europejskiej Kielecka wyższa szkoła ekonomiczno-prawnicza. Filozofia – Prawo – Kultura. Szczecin – 2013. – P. 6–18.
2. Компанієць Л. В. «Колообіги» ідеї реінкарнації у вимірах Платонівських умоспоглядань / Л. В. Компанієць // Бюлетень Української Асоціації релігієзнавців і Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені

Г. С. Сковороди НАН України. Українське релігієзнавство. – 2013. – № 68. – С. 29–42.

3. Kompaniets L. «Eternal» soul apparel or travels to «subtle bodies» / L. Kompaniets // Europäische Fachhochschule / European applied sciences. –2013. – № 12. Section 9. Religious studies. – P. 71–76.

4. Kompaniets L. Mystic-Philosophical Horizons the Idea of Reincarnation in Texts H. Blavatsky / L. Kompaniets // Austrian Journal of Humanities and Social Sciences Scientific journal. – 2014. – № 1 (January-February). Volume 2. – P. 9–19.

5. Компанієць Л. В. В океані божественних інкарнацій, або «кола» еволюції А. Безант / Л. В. Компанієць // Бюлетень Української Асоціації релігієзнавців і Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. Українське релігієзнавство. – 2014. – № 69. – С. 131–144.

6. Компанієць Л. В. Історичні нитки ідеї реінкарнації / Л. В. Компанієць // Бюлетень Української Асоціації релігієзнавців і Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. Українське релігієзнавство. – 2014. – № 71–72. – С. 120–126.

7. Blavatsky H. The Secret Doctrine: The Synthesis of Science, Religion and Philosophy. 3 vols. / H.P. Blavatsky. – The Theosophical Publishing House, 1971. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.sacred-texts.com/the/sd/>

8. Stevenson I. The pioneer of reincarnation Research / Ian Stevenson [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.doctorshangout.com/forum/topics/dr-ian-stevenson-the-pioneer>

9. Gestrich Chr. Unsterblichkeit der Seele? Aspekte zur Erneuerung evangelischer Eschatologie. *Deutsches Pfarrerberblatt*. 2010. №110. P. 582–586.

10. Goswell G. The eschatology of Malachi after Zecharia 14. *Journal of Biblical literature*. 2013. №132. P. 625–638.

11. Haag E. Der Sonntag als Herrentag und die tausendjährige Christusherrschaft: Tradition und Interpretation on in Offb 20, 1–10. *Trierer theologische Zeitschrift*. 2011. №120. P. 26–45.

12. Hanegraaff W. J. Esotericism and the Academy: Rejected Knowledge in Western Culture. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. 468 p.

13. Joseph G.K. Modern liberal theology has no Christian content: it is filled with Anti-Christian, Anti-Bible Deceptive Content. God Jesus Proof Academy, 2015. 32 p.

14. Joy J. The outpouring of the Holy Spirit in the Catholic Charismatic renewal: Theological interpretation of the experience. *Antiphon*. 2005. Vol. 9.2. P. 141–165.

15. Krans J., Lietaert Peerbolte L.J., Smit P.B. Paul, John, and Apocalyptic Eschatology: Studies in Honour of Martinus C. de Boer. BRILL, 2013. 326 p.

16. Lup J. R. Eschatology in a Secular Age: An Examination of the Use of Eschatology in the Philosophies of Heidegger, Berdyaev and Blumenberg : A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements

for the degree of Doctor of Philosophy Department of Philosophy College of Arts and Sciences University of South Florida. USA, South Florida, 2013. URL: <http://scholarcommons.usf.edu/etd> (дата звернення: 17.05 2016)

17. Richmond Q.B. Road to eternal life. Xlibris Corporation, 2013. 482 p.
18. Robinson J. T. Asceticism, Eschatology, Opposition to Philosophy: The Arabic Translation and Commentary of Salmon Ben Yeroham on Qohelet (Ecclesiastes). Karaite Texts and Studies. BRILL, 2012. 645 p.
19. Röhser G. Erwählung und Vorherbestimmung im Epheserbrief. *Studien zum Neuen Testament und seiner Umwelt*. 2014. №. 39. P. 85–110.
20. Rusconi R. Antichrist and Antichrists: The Encyclopedia of Apocalypticism: Vol. 2: Apocalypticism in Western History and Culture. New York; London : Continuum, 2000. Vol. 2. P. 287–325.
21. Saudek D. Endlich: Eschatologie als interdisziplinäre Fragestellung. *Renovatio*. 2010. №66. P. 38–48.
22. Saudek D. Science and Eschatology in the Open. *Universe Science & Christian Belief*. 2011. Vol. 23, No. 2. P. 133–157.
23. Shao J.T. Eschatology in the Old Testament. *ATA journal*. 2000. №13. P. 27–45.
24. Steinbock A.J. Evidence in the phenomenology of religious experience: The Oxford Handbook of Contemporary Phenomenology / ed. Den Zahavi. Oxford : Oxford University Press, 2012. P. 583–606.
25. Stinghammer H. Eschatologie als Lebensstil. *Geist und Leben*. 2012. №85. P. 331–340.
26. Theißen G. L'eschatologie de Jésus: expressin d'un monothéisme radical?. *Revue d'histoire et de philosophie religieuses*. 2012. № 92. P. 555–571.
27. Thompson M. K. Kingdom come: revisionning Pentecostal eschatology. *Journal of Pentecostal Theology Supplemental Series*. Dorset, UK: Deo Publishing, 2010. No. 37.
28. Tzamalikos P. Origen: Philosophy of History & Eschatology. BRILL, 2007. 516 p.
29. Walls J. Cosmology and Eschatology: The Oxford Handbook of Eschatology. New York: Oxford University Press, 2008. P. 563–580.
30. Walls J. L. The Oxford Handbook of Eschatology. Oxford University Press, 2007. 744 p.
31. Wilkinson D. Christian Eschatology and the Physical Universe. Bloomsbury Publishing, 2010. 256 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <http://www.iep.utm.edu/> Internet Encyclopedia of Philosophy
2. <http://www.lib.uiowa.edu/> The University of Iowa Libraries' guide to Cultural studies resources.
3. <http://www.humfak.auc.dk> International Association for Communication and Cultural Research (IAMCR)
4. <http://www.nbuv.gov.ua/> Бібліотека ім. В.Вернадського
5. <http://lib-gw.univ.kiev.ua/> Бібліотека ім. Максимовича КНУ ім. Т. Шевченка
6. <http://www.filosof.com.ua/> Інститут філософії ім. Г. Сковороди
7. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html> Найвидатніші філософи світу та України
8. <http://plato.stanford.edu/> Філософська енциклопедія Станфордського університету. (Англійською мовою).
9. <http://www.utm.edu/research/iep/> Філософська Інтернет- енциклопедія. (Англійською мовою).

МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

РОЗДІЛ 1. АКАДЕМІЧНЕ РЕЛІГІЄЗНАВСТВО ЯК СФЕРА ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА НАПРЯМИ ОСМИСЛЕННЯ ФЕНОМЕНУ ВІРИ.

Тема 1. Релігієзнавча пропедевтика.

Об'єкт і предмет сучасного релігієзнавства. Актуальність релігієзнавчої проблематики в сучасному світі. Проблемне поле релігієзнавчого знання: наукові підходи, виміри та ідеї. Дисциплінарна структура і особливості релігієзнавства. Проблема розуміння феномену віри. Культура і релігія. Функції релігії. Ціль і задачі курсу.

Теми рефератів:

1. Межі і риси релігієзнавства.
2. Філософсько-герменевтичне осмислення поняття “релігія”.
3. Міфологія та релігія.
4. Релігія та атеїзм в сучасному світі.

Основна література:

1. *Академічне релігієзнавство: Підручник / За ред. А. Колодного.* – К., 2000.
2. *Ильин В.В., Кармин А.С., Носович Н.В.* Религиоведение. – СПб.: Питер, 2007.
3. *Калінін Ю. А., Харьковщенко Є. А.* Релігієзнавство: Підручник. – К., 1995.

Додаткова:

1. *Релігієзнавство: предмет, структура, методологія.* – К., 1996.

Тема 2: Феномен релігії та його сутність

Загальна характеристика феномену релігії та його сутність. Головні компоненти релігії (віра, віровчення, релігійний культ). Понятійно-категоріальний апарат у релігійній культурі: поняття «духовність», «релігія», «містика», «віра», «духовний простір культури». Структура духовного простору культури. Особливості розвитку Західної та Східної гілки релігійної культури. Езотеричний та екзотеричний виміри розвитку історії релігій, філософсько-релігійних вчень, містичних течій. Релігійний досвід: його атрибути, місце і роль у релігійній культурі. Типологія та географія релігій.

Теми рефератів:

1. Проблема суті і природи релігії.
2. Типологія релігій.
3. Внутрішня і зовнішня структура релігії.
4. Особливості релігійної віри.

Основна література:

1. *Калінін Ю. А., Харьковщенко Є. А.* Релігієзнавство: Підручник. – К., 1995.

Додаткова:

1. *Степовик Д.* Релігії світу. – К., 1993.

Тема 3: Первісні релігійні вірування

Проблема визначення “мінімуму” релігії в науковому дискурсі. Проблема виникнення релігії: теологічна, філософсько-релігійна, філософсько-містична та релігієзнавча думка. Первісне богопізнання: час та умови виникнення. Загальні особливості первісного міфологічного світосприйняття і культури. Доісторичні культури та їх форми (материнсько-родовий, патріархальний, культ нащадків і т. ін.). Ініціація в язичестві: філософсько-культурологічний сенс. Типологія форм первісних вірувань: чуттєво-надчуттєві (фетишизм, тотемізм, анімізм, первісна магія), демоністичні. Первісні вірування, міфологія, світогляд: проблема співвідношення. Релігійні уявлення та вірування стародавніх слов'ян.

Теми рефератів:

1. Проблема походження релігії в історії релігієзнавчої думки.

2. Еволюція первісних релігійних вірувань.
3. Типологія первісних вірувань.
4. Надприродне в структурі релігійної свідомості.

Основна література:

1. *Академічне релігієзнавство: Підручник / За ред. А. Колодного.* – К.: Світ Знань, 2000.
2. *Леві-Брюль Л. Первісне мислення.* – К., 1989.
3. *Еліаде М. Історія віри та релігійних ідей.* – К., 2002.

Тема 4. Релігії Стародавнього Сходу

Теологія Стародавнього Єгипту. Загальні риси світогляду стародавніх єгиптян.

Повсякденні (народні) та сакральні (жрецькі) уявлення про світ, людину та світоустрій. Еволюція релігійних ідей та вірувань Стародавнього Сходу. Головні риси Єгипетської релігії. Релігійна реформа Ехнатона. Солярна теологія, первісні культури, уявлення про потойбічне. Роль магії в культурах Стародавнього Сходу. Доля людської душі та ідея воскресіння в контексті Єгипетської релігії. Особливості виникнення та формування релігії Месопотамії. Релігії Стародавнього Ірану (Зороастризм, Мітраїзм, Маніхейство).

Теми рефератів:

1. Історія виникнення етнічних релігій.
2. Етнічні, народні та національні релігії: порівняльний аналіз.
3. Релігії Стародавнього Ірану.
4. Різновиди історичних форм релігії.

Основна література:

1. *Стародавній Схід / За ред. В.В. Струве.* – К.: Рад школа, 1952.

Тема 5. Антична релігійна картина світу

Загальна характеристика містичного світовідчуття епохи. Циклічна картина світу: «ритми Вселенського буття». Релігійні феномени стародавніх часів (ятроманти, духовний досвід та ін.). Великі та малі Елевзінські містерії: сакральні уявлення посвячених. Культурно-історичні модифікації ідеї реінкарнації»: античність. Великі Посвячені: Орфей та Піфагор. Платон як фундатор релігійних ідей наступних віків, релігійних течій, традицій. Містична картина світу Платона. Проблема іморталізації у текстах філософа (міф про воїна Ера). Гностична традиція (Валентин, велентиніани, Василид та ін.). Гностичний манускрипт «Pistis Sophia» як форма спасіння.

Теми рефератів:

1. Міфи Стародавньої Греції.
2. Витоки античної культури.
3. Орфей: міф чи реальність?
4. Платон як фундатор універсальної концепції Спасіння.

Основна література:

1. Гомер. / Гомер; [пер. Н. М. Гнедич]. – М. : Художественная литература, 1967. – 768 с.

Тема 6: ІУДАЇЗМ

Передумови виникнення іудейської релігійної традиції. Два вектори осмислення історії виникнення та формування іудаїзму: «зовнішня» та «внутрішня» (Е. Шюре). Специфіка іудаїзму як національної релігії євреїв. Священна іудейська тріада: Бог, Тора. Ізраїль. Доктрина іудаїзму: джерела, ідеї, зміст. Есхатологія. Танах і Талмуд. Обряди та свята (Шабат, Пейсах, Шейот та ін.). Кабала. Іудаїзм у сучасному світі.

Теми рефератів:

1. Іудаїзм: історія виникнення.
2. Традиції іудеїв.
3. Особливості віровчення та культу іудаїзму.
4. Іудаїзм у сучасному світі.
5. Догмати іудаїзму.

Основна література:

1. *Біблія*. Старий Завіт: Книга Буття.
2. *Калінін Ю. А., Харьковщенко Є. А.* Релігієзнавство: Підручник. – К., 1998.

Розділ 2. Світові релігії. Релігія у сучасному світі

Тема 7.

Релігії Індії (Індуїзм)

Особливості світогляду та ретроспективний огляд релігійних традицій Індії. Передумови виникнення Індуїзму. Особливості та головні етапи розвитку ведичної релігії (Веди, боги). Брахманізм: характерні риси та ключові ідеї (карма, колесо сансари, мокша та ін.). Реформа брахманізма та її суть. Культова практика, ритуали та обряди індуїзму. Національні та світові релігії Індії. Сучасний індуїзм. Вішнуїзм. Шиваїзм. Кришнаїзм. Джайнізм. Сикхізм.

Теми рефератів:

1. Міфи Давньої Індії.
2. Релігії Індії: джайнізм.
3. Витоки індуїзму.
4. Особливості сучасного індуїзму.
5. Обряди та ритуали Стародавньої Індії.

Основна література:

1. *Калінін Ю. А., Харьковщенко Є. А.* Релігієзнавство: Підручник. – К., 1995.

Тема 8 Буддизм

Історія виникнення та віровчення буддизму. Образ Будди. Чотири «благородні» істини: дукха, самудая, ніродха, магга. Ідеї буддизму: колесо сансари та нірвана. Медитація у буддизмі. Течії та напрямки у буддизмі: хінаяна, махаяна, ваджраяна. Ламаїзм. Дзен-буддизм у сучасному світі.

Теми рефератів:

1. Буддизм: історія віровчення та культу.
2. Сучасні течії буддизму та їх особливості.
3. Дзен-буддизм у сучасному світі.
4. Техніки медитації буддизму.
5. Образ Будди у класичному буддизмі.

Основна література:

1. *Калінін Ю. А., Харьковщенко Є. А.* Релігієзнавство: Підручник. К., 1995. —

Тема 9: Раннє християнство та його еволюція

Іудаїзм як ідейний виток християнства. Раннє християнство. Головні ідеї християнства. Поширення та становлення християнства. Християнство як офіційна релігія Римської імперії. Церковний розкол: Схід – Захід. Ідея Бога. Старий Заповіт (Ветхий Адам). Іс. Христос як Новий Адам. Есхатологія і сотеріологія християнства.

Теми рефератів:

1. Історія виникнення та становлення християнства.
2. Ідейні джерела християнства.
3. Вчення про гріхопадіння.
4. Суть християнської ідеї спасіння.

Основна література:

Академічне релігієзнавство: Підручник / За ред. А. Колодного. – К.: Світнань, 2000.

1. *Біблія.*
2. *Валько В.* Первісне християнство. – Львів, 1997.

Тема 10: Православ'я

Православні церкви (канонічні, автокефальні, автономні та ін.). Доктрина. Віровчення: витоки та суть. Історичне формування культів православних святих. Сім таїнств православ'я. Ритуали: свята, обряди. Особливості церковної організації (церква, духовенство, чернецтво).

Теми рефератів:

1. Еволюція православної філософії.
2. Основи православного віровчення.
3. Культ святих у православ'ї.
4. Православ'я в сучасній Україні.

Основна література:

1. *Калінін Ю. А., Харьковщенко Є. А.* Релігієзнавство: Підручник. – К., 1995.

Тема 11: Католицизм

Головні риси, особливості віровчення та культу. Ритуал. Історія виникнення. Соціальна доктрина католицизму. Система організації та інститути: папство. Греко-католицизм.

Теми рефератів:

1. Сучасні течії та напрямки католицизму.
2. Історія виникнення та специфіка віровчення католицизму.
3. Греко-католицизм: історія виникнення.

Основна література:

1. *Калінін Ю. А., Харьковщенко Є. А.* Релігієзнавство: Підручник. – К., 1995.

Тема 12: Протестантизм

Історія виникнення протестантизму. Реформація та контрреформація. Особливості віровчення, культу та організації. Ранній протестантизм: англіканство, лютеранство, кальвінізм (реформаторство). Пізній протестантизм: баптизм, адвентизм, п'ятидесятники, Свідки Ієгови.

Теми рефератів:

1. Протестантизм: доктрина, ритуал, організація.
2. Основні етапи еволюції протестантизму.
3. Протестантська філософія у сучасному світі.
4. Основні напрямки розвитку протестантської філософії.

Основна література:

1. *Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А.* Релігієзнавство: Підручник. – К., 1998.

Тема 13: Іслам

Історія виникнення ісламу. Мухаммад – засновник арабського монотеїзму – ісламу. Основні постулати проповіді Мухаммада. Основи та витoki віровчення (Коран. Сунна). Розповсюдження мусульманської релігії. Коран. 5 “стовпів” ісламу. Ритуал: свята і обряди. Основні напрямки ісламу: сунізм та шиїзм. Суфізм.

Теми рефератів:

1. Особливості ісламу як світової релігії.
2. Історія виникнення ісламу.
3. Основи мусульманського віровчення.
4. Основні напрямки в ісламі.

Основна література:

1. *Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А.* Релігієзнавство: Підручник. – К., 1998.

Тема 14: Релігійно-філософські погляди епохи Нового часу.

Християнсько-теософські погляди Я. Бьоме і Е. Сведенборга. Релігійні ідеї: філософська думка Дж. Бруно, Р. Декарт, Г. В. Ф. Лейбніца. Філософська концепція Г. В. Ф. Лейбніца про безліч форм «одиниць свідомості» (монад), що наповнюють універсум та представляють собою епіцентр життя, кожна з яких у процесі актуалізації життєвого принципу (втілення) розгортається або знаходиться у стані згортання (в умовах вмирання тіла), тобто стягується до свого епіцентру руху. Світоглядні засади Ф. Ніцше, Д. Юма, А. Шопенгауера, Н. Лоського та ін.

Основна література:

1. Сведенборг Е. Духовне життя : Вибране / Е. Сведенборг. – Львів : СПОЛОМ, 2006. – 80 с.
2. Сведенборг Е. Про Останній (страшний) Суд: Тлумачення на пророцтві / Е. Сведенборг. – Львів : СПОЛОМ, 2007. – 56 с.
3. Сведенборг Е. Про небеса, про світ духів і про пекло / Е. Сведенборг. – К. : Україна, 1993. – 336 с.

Тема 15: Релігійність як суспільний феномен ХХ- ХХІст.

Наукова та релігійна картина світу: на перетині світоглядів. Теософські моделі світу (О. Блаватська, А. Безант). Теорія трансформізму Тейяр де Шардена, енергетичні теорії (М. Ломоносова, Т. Едісона, В. Вернадського, Н. Тесли, Т. Едісона).

Умови виникнення та причини формування нових релігійних течій в Україні і світі. Неохристиянство. Неоіндуїзм: течії та рухи. Необуддизм. Неоязичництво в Україні та поза її межами. Езотеричні об'єднання. Синтетичні релігії та їх догмати.

Новітні релігійні течії сучасності. Умови виникнення та причини формування нових релігійних течій в Україні і світі. Неохристиянство. Неоіндуїзм: течії та рухи. Необуддизм. Неоязичництво в Україні та поза її межами. Езотеричні об'єднання та сайєнтологічні рухи. Сатаністи. Синтетичні релігії та їх догмати.

Теми рефератів:

1. Релігійні течії ХХ століття.
2. Умови та причини виникнення нових релігій.
3. Синтетичні релігії та їх догмати.
4. Особливості тоталітарних сект.
5. Особливості світських релігій.
6. Суспільний статус релігії: ціннісний вимір.
7. Релігія і суспільство.
8. Роль релігії в змінах суспільного життя.

Основна література:

1. *Академічне релігієзнавство: Підручник / За ред. А. Колодного.* – К.: Світ Знань, 2000.

Тема 16: “Свобода совісті” у релігійному контексті

Свобода совісті як суспільний феномен. Суть поняття “свобода совісті” та його зміст. Зміст категорій: “свобода релігії”, “свобода церкви”, “свобода в релігії”. Толерантність або політика не насильства. Держава як гарант свободи совісті. Державна політика щодо релігійного життя в Україні.

Теми рефератів:

1. Державні гарантії свободи віровизнань в сучасній Україні.
2. Свобода совісті: зміст та структура.
3. Стратегії сучасної політики щодо релігії та Церкви.
4. Свобода буття релігії: індивідуальний вимір.
5. Толерантність як філософсько-світоглядна проблема.

Основна література:

1. *Академічне релігієзнавство: Підручник / За ред. А. Колодного.* – К.: Світ Знань, 2000.
2. *Лобовик Б.О.* Релігієзнавство в понятійно-категоріальних вимірах // Релігієзнавство: предмет, структура, методологія. – К., 1996.

Додаткова:

1. *Бабій М. Ю.* Свобода совісті: філософсько-антропологічне і релігієзнавче осмислення. – К., 1994.
2. *Релігійна свобода: природа, правові і державні гарантії.* – К., 1999.
3. *Єленський В.* Державно-церковні взаємини на Україні (1917-1990). – К., 1991.
4. *Мчедлов М.П.* Політика і релігія. – М., 1987.
5. *Стратегії розвитку України: теорія і практика / За ред. Васюка О.С.* – К., 2002.
6. *Колодний А.* Релігійні процеси в Україні: реалії сьогодення // Релігія і церква в контексті реалій сьогодення. – К., 1995.
7. *Шуба О.В.* Релігія в етнонаціональному розвитку України (політологічний аналіз). – К., 1999.
8. *Здіорук С.І.* Етноконфесійна ситуація в Україні та міжцерковні конфлікти. – К., 1993.

КОМПЛЕКТИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «РЕЛІГІЄЗНАВСТВО»

1. ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

2. ПИТАННЯ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ (ЗАЛІКУ)

Теми для контрольних робіт

1. Вірування стародавніх слов'ян.
2. Первісні релігійні вірування.
3. Типологія форм первісних вірувань: чуттєво-надчуттєві (фетишизм, тотемізм, анімізм, первісна магія), демоністичні.
4. Етнічні релігії та їх різновиди.
5. Релігії Стародавнього Сходу. Загальні риси еволюції релігійних вірувань Стародавнього Сходу.
6. Стародавній Єгипет: складення первісних культів, уявлення про потойбічне. Роль магії в культурах Стародавнього Сходу.
7. Релігії Стародавнього Ірану (Зороастризм, Мітраїзм, Маніхейство).
8. Особливості виникнення і розвитку індуїзму.
9. Головні етапи розвитку ведичної релігії: Веди, боги та брахманізм.
10. Витоки релігійної традиції Китаю. Конфуціанство і даосизм.
11. Історія виникнення та віровчення буддизму. Образ Будди.
12. Чотири «благородні» істини буддизму.
13. Медитація у буддизмі.
14. Дзен-буддизм.
15. Специфіка іудаїзму як національної релігії євреїв.
16. Священна іудейська тріада: Бог, Тора. Ізраїль.
17. Обряди та свята іудаїзму.
18. Ідея Старого та Нового Завіту.
19. Зміст християнської ідеї Бога.
20. Християнська доктрина гріхопадіння.
21. Ісус Христос як Новий Адам.
22. Православ'я. Доктрина: джерела та зміст.
23. Ритуал: свята, таїнства, православний храм, богослужіння.
24. Католицизм. Папство. Специфіка греко-католицизму.
25. Протестантизм. Особливості віровчення культу і організації.
26. Іслам. Діяльність Мухаммеда та виникнення ісламу.
27. Мусульманське віровчення.
28. Сунізм та шиїзм. Суфізм.

Контрольні питання до письмового заліку з курсу «Релігієзнавство»:

29. Об'єкт і предмет сучасного релігієзнавства.
30. Дисциплінарна структура і особливості релігієзнавства.
31. Релігієзнавство на межі тисячоліть.
32. Загальна характеристика феномену «духовність, релігія, культура» та його сутність.
33. Понятійно-категоріальний апарат релігійної культури.
34. Типологія та географія релігій.
35. Функції релігії.
36. Вірування стародавніх слов'ян.
37. Первісні релігійні вірування.
38. Типологія форм первісних вірувань: чуттєво-надчуттєві (фетишизм, тотемізм, анімізм, первісна магія), демоністичні.
39. Етнічні релігії та їх різновиди.
40. Релігії Стародавнього Сходу. Загальні риси еволюції релігійних вірувань Стародавнього Сходу.
41. Стародавній Єгипет: складення первісних культів, уявлення про потойбічне. Роль магії в культурах Стародавнього Сходу.
42. Релігії Стародавнього Ірану (Зороастризм, Мітраїзм, Маніхейство).
43. Особливості виникнення і розвитку індуїзму.
44. Головні етапи розвитку ведичної релігії: Веди, боги та брахманізм.
45. Витоки релігійної традиції Китаю. Конфуціанство і даосизм.
46. Історія виникнення та віровчення буддизму. Образ Будди.
47. Чотири «благородні» істини буддизму.
48. Медитація у буддизмі.
49. Дзен-буддизм.
50. Специфіка іудаїзму як національної релігії євреїв.
51. Священна іудейська тріада: Бог, Тора. Ізраїль.
52. Обряди та свята іудаїзму.
53. Ідея Старого та Нового Завіту.
54. Зміст християнської ідеї Бога.
55. Християнська доктрина гріхопадіння.
56. Ісус Христос як Новий Адам.
57. Православ'я. Доктрина: джерела та зміст.
58. Ритуал: свята, таїнства, православний храм, богослужіння.
59. Католицизм. Папство. Специфіка греко-католицизму.
60. Протестантизм. Особливості віровчення культу і організації.
61. Іслам. Діяльність Мухаммеда та виникнення ісламу.
62. Мусульманське віровчення.
63. Сунізм та шиїзм. Суфізм.
64. Новітні релігійні течії сучасності.
65. Умови виникнення та причини формування нових релігійних течій в Україні і світі.
66. Особливості тоталітарних сект.
67. Категорія «свободи» у релігійному контексті.
68. Свобода совісті: зміст та структура.
69. Стратегії сучасної політики щодо релігії та Церкви.
70. Роль релігії у суспільному житті. Суспільна цінність релігії.
71. Різноманітні функції релігії.
72. Соціальна організація релігії. Типи релігійних інституцій.
73. Розкрийте особливості світських релігій.
74. Політологія релігії як галузь релігієзнавства.
75. Особливості і наслідки взаємодії релігії та політики.

76. Теократична ідея походження влади в історичному контексті.
77. Особливості становлення та формування державно-церковних відносин в історії людства.
78. Ідея національної Церкви і національної релігії у сучасному українському суспільстві.
79. Релігійні чинники у суспільно-політичному житті України.
80. Теософські вчення у сучасному світі.
81. Релігійна культура стародавнього Єгипту.
82. Релігійні уявлення епохи Середньовіччя.
83. Світоглядна картина людини епохи Нового часу.
84. Містичні вчення перших християн.
85. Релігійні вчення Відродження.
86. Есхатологічні вчення у сучасному світі.
87. Духовна культура стародавньої Греції.
88. Гностицизм: специфіка та історія.
89. Апокрифічна література: компаративний аналіз.
90. Теологія у сучасному світі.
91. Феномен Великих Посвячених людства.
92. Культурна спадщина О.П. Блаватської.